

Psychologie výchovy a vzdělávání

„Nelegální“ komunikace
ve škole a
podvádění

Úvodem

- Nelegální komunikace, ilegální komunikace či aktivity (Mareš, Stránská)
  - Pokleslá forma sociální aktivity (Helus)
    - *Místo opravdové pomoci obcházení hodnocení*
  - Podvádění
    - *Cheating, cyber-cheating*
- **Vázány zejména na situace hodnocení**
(formativní, sumativní hodnocení)
- Spousta příkladů v literatuře, filmu...

Souvislosti

- Rozvíjí se hlavně v podmínkách (tradiční) hromadné výuky
  - Žákovská komunikace a kooperace v ní není žádoucí (*proto nelegální k.*)
- Snižuje objektivitu hodnocení a nivelizuje žákovské výkony
- Nežádoucí součást skrytého kurikula
  - „Dobrý výsledek je možný jen podfukem“
  - *Nepřevzetí povinnosti nad svým výkonem*
  - *Řešení složitějších situací s ohledem na okamžitý zisk*

O co se jedná?

- **Aktivity narušující výuku**
  - (vykřikování, komentáře, psaníčka, oběžníky, piškvorky, četba...)
- **Podvádění ve zkuškové situaci**
  - Napovídání
  - Taháky
  - Zjišťování obsahu testů
  - Podvádění při písemných pracích
  - (...viz dále)
- *Využívají všech dostupných komunikačních kanálů, sociálně-psychologických poznatků i dostupných technologií*

Motivy

□ Individuální

- Dodržení svébytné sociální normy (*expertní role ve skupině*)
- Snaha zajistit si protislužbu (*v předmětu, který mi nejde*)
- Touha se předvést
- Sport ;) (*adrenalin ;)*

□ Skupinové

- „...jistá forma prosociální aktivity, závisující na vztazích mezi žáky a na celkovém klimatu třídy“ (Stránská)
  - *V rámci sociální podskupiny (kamarádi) napovídání častější*
- Může se jednat i o svérázný druh obrany před nevhodným ped. působením učitele (hypertrofovaný důraz na faktografii, zbytečné detaily, neobjektivní hodnocení, nesrozumitelný výklad apod.)

□ U učitelů

- Snaha vyhnout se nepříznivému hodnocení vlastní práce (inspekce, srovnávací testy, maturity... ;)

Typy podvádění

- **Získávání nebo požadování informací**
  - Opisování, posílání SMS s řešením, vysílačky, hands-free, kopírování obsahu testu (otázky, řešení, foto v mobilu...)
- **Práce s nepovolenými materiály nebo s materiály nepovoleným způsobem**
  - Taháky, vzorce v kalkulačce, na flashdisku, audio v mp3 přehrávači, vydávání cizí práce za vlastní (paper-mill), kopírování necitovaných zdrojů, překlad vydávat za vlastní dílo...
- **Ovlivňující průběh zkoušení a hodnocení**
  - Vydávání se za jinou osobu ve zkouškové situaci, u distančních forem – přítomnost „poradce“, výsledky internetové debaty upravit a vydávat za vlastní dílo, získat učitelské heslo (cracking, spyware) a upravit svůj záznam nebo získat zadání, dávat k dispozici své výsledky ostatním studentům...

Podvádění a souvislosti (Cizek, 2003)

□ **Podvádění podporují:**

- Odpor ke škole, snaha připoutat pozornost, dobrá zkušenost s výsledky, orientace na známky, strach ze špatných známek, motivace vyhnout se neúspěchu, strach ze školy, zájmy ležící převážně mimo školu
- Velký počet žáků ve třídě, orientace školy na výkon, výuka preferující nátlak, příležitost ;)

□ **Bez vlivu**

- Absence, motivace k výkonu, mimoškolní aktivity, příslušnost k minoritě či majoritě, sebedůvěra, osobnostní typ A
- Typ školy (veřejná / soukromá)

□ **Podvádění inhibuje**

- Školní sebepojetí, očekávání školního úspěchu, vyšší intelektové schopnosti, introverze, vnější situování kontroly, vnitřní motivace, orientace na učení, odpovědnost za výsledky učení, vyšší úroveň morálního usuzování
- Kvalitní výuka, zajímavé a z pohledu žáka užitečné učivo

Prevence - edukace studentů (Cizek, 1999)

□ **Běžná výuka**

- Vysvětlení pravidel, příklady zjištěných podvodů a jejich řešení, diskuse na dané téma
- Vysvětlení pojmů hledání pomoci, poskytování pomoci, jednostranná a vzájemná spolupráce. Diskuse a úkoly procvičující korektní formy spolupráce

□ **Seminární a písemné práce**

- Vysvětlení pojmů autorství, duševní vlastnictví, copyright atp
- Vysvětlení způsobů citace, parafrázování, nevědomého plagiátorství, ukázky nekorektní práce s prameny. Nácvik práce s různými typy pramenů

Prevence při přípravě

- ❑ Volba úloh znesnadňující podvádění (banky testových úloh, individualizace zadání atd.)
- ❑ Zabezpečení dokumentace, evidence atd.
- ❑ V případě elektronického zkoušení zajistit zabezpečení PC (přístup k jen povoleným datům atd.)

Preventivní opatření v průběhu a po skončení

- ❑ Věnovat pozornost a průběžně kontrolovat ;)
- ❑ V případě podvodu použít adekvátní řešení a neignorovat podvádění jako „součást folkloru“
- ❑ Zabezpečit získané výsledky
- ❑ Porovnat aktuální a běžný výkon studenta a hledat příčiny rozdílů
- ❑ Evidovat případné důkazy o podvodu a řešit je na škole obvyklým způsobem

Literatura k dalšímu studiu

- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: MU 1995. ISBN 80-210-1070-3. s. 159-177
- MAREŠ, J. Tradiční a netradiční podvádění ve škole. *Pedagogika*, 2005, vol. 55, no. 4, p. 310-335. ISSN 0031-3815